

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ด้านหัตถกรรมผ้าทอตีนจก และศึกษาวิถีชีวิตและเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกของชุมชน การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลได้ถูกตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดหมวดหมู่ นำเสนอโดยการบรรยายและสรุปเชิงวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านหัตถกรรมผ้าทอตีนจก เกิดจากการกำหนดภาระหน้าที่ หรือคุณสมบัติของลูกผู้หญิงที่ต้องทอผ้าเป็นก่อนออกไปครองเรือน และการสวมใส่ผ้าทอตีนจกในการเข้าร่วมพิธีกรรมหรือกิจกรรมบางอย่างของชุมชน เช่น ประเพณีทานข้าวใหม่ ประเพณีปีใหม่มือง การแต่งงาน หรือการตาย

ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกเป็นการเรียนรู้ทางสังคมคือการเรียนรู้ตั้งแต่เด็กผ่านการเป็นลูกมือ การสังเกตและการทดลองทำด้วยตนเอง โดยการแนะนำของครอบครัว ทำให้ผู้หญิงในชุมชนสามารถทอผ้าชนิดต่างๆ โดยเฉพาะผ้าทอตีนจก โดยมีเงื่อนไข ปัจจัยในการเรียนรู้ คือความเชื่อของชุมชน และความคาดหวังในบทบาทของลูกผู้หญิง ซึ่งเมื่อผลิตใช้เองได้แล้วยังอาจจำหน่ายได้

2. การผลิตผ้าทอตีนจกระยะฟื้นฟูมีวัตถุประสงค์เพื่อการหารายได้ ลักษณะการเรียนรู้จะแตกต่างจากเดิม โดยมีโครงการฝึกอบรมจัดโดยหน่วยงานต่างๆ คนเรียนอาจไม่ได้เป็นคนในครอบครัว แต่เป็นผู้สนใจ มีเนื้อหาหลากหลายและจำเป็นอย่างมากขึ้น เช่น การสร้างคุณภาพ การตลาด การรวมกลุ่ม เป็นต้น

เงื่อนไข ปัจจัยสำหรับการผลิตในปัจจุบัน คือความต้องการของตลาด มีคนรุ่นใหม่ทั้งในและต่างประเทศหันมาสนใจงานหัตถกรรม ทำให้เกิดช่องทางหารายได้ รัฐมีนโยบายส่งเสริมการผลิตงานหัตถกรรมโดยการอบรมวิธีการผลิตใหม่ๆ และการหาตลาดให้ ประกอบกับชาวบ้านมีภูมิปัญญาอยู่แล้ว รวมกับการผลิตใหม่ทำให้สามารถฟื้นฟูอาชีพผ้าทอตีนจกให้เป็นที่ยอมรับได้อีก

The objectives of this qualitative research were to study the local wisdom transmission in “Teenjok handicraft weaving and folkways, and conditions of factors affecting such local wisdom transmission. Data were collected by the use of formal and informal interviews, participant and non-participant observations with the selected key informants of this research. The collected data were examined, then, identified according to the content issues, grouped for further analyses according to the research’s conceptual framework, and, finally, descriptively presented.

The research results were as follows.

1. The patterns of local wisdom transmission in “Teenjok” weaving originated from the women’s functions or traditional characteristics as a norm that they had to be able to weave before getting married. Wearing “Teenjok” cotton and clothes to attend some community’s social and traditional functions was another pattern for women such as in the new paddy giving ceremony, traditional new year, ordination, wedding, or cremation.

The pattern of local wisdom transformation is a social learning. The learning started from the women’s childhood as the handywomen or assistants of their families by observations and self-experimentation. That pattern made the women able to weave various types of “Teenjok” cottons through the learning conditions and factors. Those factors were the community beliefs and expectation toward the women, resulting in producing their own cottons for self-consumption and selling.

2. The “Teenjok” cotton production had a main objective to generate income. The learning pattern could be different from that of the old days. There have been various agencies organized a number of training courses of which the learners might not be the families’ members any more, but those people interested in weaving. The learning contents were varied and much more necessary such as marketing quality development, and group process.

The conditions and factors for the current production were the marketing needs. There were new generations of people both domestic and international people turned to focus on handicraft products. That helped developing new marketing channels. Additionally, the government’s policy helped promoting this type of handicraft by organizing some new training courses of production and marketing. The local wisdom of the villagers, that could be merged with the new production technology, resulted in the Teenjok’s recovery and generated more desires among the public